

TYÖLAKKO

Kaivantojen komeroissa, satoja jalkoja maan alla, on pimeätä ja kolkkoa. Ei sinne päivän säde koskaan vilahda. Ei sinne taivaan tuulet tunnu. Ei sinne kuulu iloiset laulut eikä elämän suruiset säveleet.

Siellä on oma erityinen maanalainen maailma, jonka ainoana merkinä on musta, pilviä muodostava savu, joka nousee kaivantojen konehuoneiden savutorvista.

Orjat siellä oleskelevat. Ne siellä rikkauksia jauhavat. Maan komeroista ne luonnon autimia etsivät, hikihelmin — kyynehelmin.

Rautaa he kaivavat.

Jokainen rautaesine, jota me käytämme, sisältää paljon tuskaa, paljon verta. Jokainen silmineula tietäisi kertoa surullisen historian särkyneistä käsistä, ruhjotuista raajoista. Jokainen lämmitysruuni voisi jutella tarinan leskien surusta, lasten haudosta ja nälästä.

Kolkko on orjajoukko, kun se mullanbarnaana nousee haudastaan, kaivannosta. Tutisevana on niin moni ennen nuorteva käsivarsi ja harnahtavana niin moni ennen tumma pää.

Joukko vierii hiljalleen. Kasarmeihin se rientää. Sieltä se yön levättyään, taasen hautaansa, kaivantoon palaa. Siten kuluu päiviä, viikkoja, kuukausia, vuosia ja vuosikymmeniä.

Ej hupene orjalauma, vaikka "vanhat" henkensä heittävätkin maan alle tai raajarikkoisina nälkään kuolevat.

Sillä orjien lapset käyvät isäinsä teitä. Tottuneina kurjuuteensa, he ajattelevat tahi eivät ajattele, sen välttämättömänä elämän lakina.

Aika siivillään halkoo ijankaikkisuutta. Kauan on se lentänyt ja samaa rataansa se yhä kiertää.

Siellä, missä kaivantojen, tehtaiden musta sauhu ei taivasta himmennä, missä tehtaiden jyriä eivätkä torvien vihellykset häiritse suloista rauhaa ja hiljaisuutta, siellä asuvat orjien omistajat.

Mukavuudessa he elävät. Kaikki, mitä nuo heidän maanalaiset ja maanpäälliset orjansa ovat heille koonneet, on heillä käytettävänä.

Ei aurinko heiltä kiellä valoaan, eivätkä taivaan vapaat tunteet lakkaa heitä hyväilemästä. Siellä on iloisaa ja valoisa. Ei siellä äiti itke poikansa ruhjotun ruumiin ääressä, ei koskaan. Eivät siellä lapset värjötä kylmässä ja nälässä. Siellä on lämmintä ja yltäkylläisyyttä.

Singabti järjen kipinä orjalaumaan, valaisi ja sytytti heidän synkkää yötänsä.

Kurjnutensa luomasivat orjat. Oli se tuskallinen hetki. Mitenkä, mitenkä oli mahdollista, että he olivat joutuneet niin huutavaan kurjuuteen?

Pälkähti aatos orjan päähän ottaa osa saaliista. Juolahti mieleen mukavuudet orjien omistajilla, valon lapsilla.

Mutta mitenkä päästä saaliin jaolle? — Se oli pulmallinen juttu. Lyödäkö kalunsa kaivantoihin, kavuta ylös ja lähteä rikasten kassakaapeille, jokainen yksinään ja koston jumala kaikkien puolesta.

Ei, se ei käy. Jahtaavat rikkaat kuten karuunta, kapinotavaa orjaa, sulkevat vankilan tyrmään, asettavat silmukan kaulaan, kiduttavat, hiljaisella tulella polttavat.

Kihoili tuskan hiki orjien kurttuisista kasvoista. Kuinka ratkaista tuo järkeä kysyvä seikka.

Orjat vaikeroivat. Heidän kirouksensa kauhisti valon lapsia. He ajattelivat orjiensa tilaa. He sanoivat:

“Laiskuudessaan he ulvovat.”

Ja he lisäsivät orjiensa kuormaa. Eläiminä, koneen osina, työkaluina, tahdottomina, järjettöminä luontokappaleina he orjiansa kohtelivat.

Mutta orjat huomasivat suuren lukumääränsä.

“Meitä on monta”, he sanoivat. Ja tuhansista suista kertasi kammottava huuto:

“Meitä on monta!”

Uusi ajatus iski kuin salama orjalaumaan. Se ajatus oli **yhteenliittymisen** ajatus.

Jo nähtiin toivoa raatajissa. Kuinka, olisiko se mahdollista? Yhteistyölläkö yhteinen vihollinen kukistettaisiin?

Ajatuksiinsa vaipuivat orjat, vaistomaisesti, tietämättä mikä onkaan ajatus.

Ile olivat jo yhtyneet. Yhteinen ajatus heitä sitoi, sama kohtalo.

Mutta se ei ollut kyllicki. Sen huomasivat orjat itsekkin. Täytyi muodostaa järjestö, liitto, unio.

Ne orjista, joille luonto paremman järjen oli sallinut, alkoivat liikkeen. Ja moni jäleseä pää siihen liittoon yhtyi.

Mutta pimeimmät, kurjista kurjimmat, kabletoverit ne syrjässä pysyivät, ne, joita luonto äitipuolen tavalla oli kohdellut, lapsilleen järkeä jakaessaan. Ne ne pakoilivat. Riensivät herrojensa, omistajiensa luo ja heidän saappaitansa suudellen kertoivat mitä tekeillä orjilla oli.

Mutta se ei voinut estää orjia järjestymästä. Heidän rivinsä lujittui, lukuunottamatta niitä barvoja, joita maan oli pakosta päällään kannettava.

Järjestö oli valmis. Harjaantumaton ja heikko se oli vielä. Itetietoista ja omaan voimaan luottavaa ei ollut vielä joukko. Mutta se voimistui päivä päivältä.

Kysymys tuli: kuinka voitto saataisiin? Arveltiin ja aprikoiitiin.

“Jos emme tee työtä, kuinka käy herroillemme?” ajateltiin.

“Lakataan työstä!” kaikui ukkosena huuto.

“Lakataan työstä!” Huuto herätti vastakaikua tuhansissa sisäänpainuneissa rinnoissa.

Ja he lakkasivat työstä. Asettivat työkalunsa syrjään. Nouisivat kaivannon komeroista ennenkuin aurinko ehti laskemaan.

Ile ibastuivat. Paistoihan päivä kerran heillekin. Heidän raihuaiset rintansa laajenivat. Ile tunsivat vapauden esimakua. Ja sen hintaa he eivät enää paljoksuneet.

Mutta ne muutamat harvat kahletoverit, joita luonto oli äiti-puolen tavalla kohdellut, jotka olivat heikkoja järjeltään, menivät taasen herrojensa luo. Lanquesivat maahan ja heidän saappaittensa syrjii nuollen kertoivat mitä orjat olivat viimeiseksi tehneet.

“Hyvä”, tuumivat orjavoudit, “hyvä, nähdäänpä millä he elävät.”

Ja he lähettivät sanan kasarmeihin ja niille, jotka kasarmeihin ruokaa välittävät, että lakon telneille orjille ei saa antaa ruokaa.

He palkkasivat toisia vielä tietämättömämpiä orjia, joiden ammattina oli murhaaminen, hajottamaan orjien joukkoa ja heille väkivaltaa tekemään. Ja ne luonnon järkivarastosta osattomiksi jääneet, olivat heille kaikessa apuna.

He huusivat maailmalle:

“Ei ole mitään lakkoa, ei ole mitään lakkoa! Meillä on kyllin hyvät olot!”

He ilmiantoivat kaikki lakkolaisten suunnitelmat niille, joiden ammattina oli murhaaminen ja ne taasen vuorostaan orjien omistajille.

Mutta lakon telmeet orjat vielä kestivät. Nälissäänkin he vielä uskalsivat toivoa. He rohkeina kokoontuivat yhteen ja marssivat teillä ja kaduilla lukuansa ja voimaansa näyttäen.

Taasen ne, jotka järjestä osattomiksi olivat jääneet, sanan veivät herroillensa.

“Anarkiaa, anarkiaa!” kiljuivat nämä.

Ja silloin ne, joiden ammattina oli murhaaminen, alkoivat teurastamaan ja vangitsemaan.

Mutta jäykkänä seisoj vielä orjien rivi. Se seisoj, oikeutettuun taisteluunsa luottaen.

Mutta ne mustat yöolennot, ja ne, jotka olivat heikommasti järkensä puolesta varustetut, kokoontuivat taasen yhteen tuumimaan ja uusia keinoja keksimään. He huomasivat, että suora väkivalta ei auta. He kutoivat pimeydessä kavalan, mustan suunnitelman, jolla hajottaa lakkolaisten rivi.

Ne menivät herrojensa puheille ja kertoivat suunnitelmaansa.

“Hyvä”, sanoivat nämä, “tässä on kultaa.”

Ja yöolennot läksivät herrojensa luota. Mukanaan heillä oli kiiltävää, keltaista, helisevää.

Helisevän kanssa yöolennot tunkentuivat kaikkialle.

Ne menivät erään orjan luo, jonka ammattina oli valehtelevinen, ja eroittivat osan kiiltävästä keltaisesta ja sanoivat kuis-katen:

“Tämä on sinun, jos sekoitat saarnaasi vielä enemmän valetta, jos saat epäsopuun lakon tehneet orjat.

Ja se, jonka ammattina oli valehtelevinen, kumarsi kädet ristissä ja piilotti saamansa keltaisen, helisevän, kaapunsa laskoksiin.

He menivät erään toisen orjan luo, jonka ammattina oli myös valehtelevinen — painetun sanan kautta — ja sanoivat pussiansa helistellen:

“Keksi keino, millä saada lakkolaiset hajalle.”

Tämä katsoi kauan pussia ja kauniisti hymyillen kumarsi sulavasti. Ja pussi luiskahti hänen taskuunsa.

He palkkasivat eräitä orjia, joiden ammattina oli rosvoaminen ja nurhaaminen, rikki ampumaan siltoja, kaivantoja ja rakennuksia. Samoja orjia he palkkasivat vaimomaan vääriä valoja lakkolaisia vastaan.

Mutta joukko ei vielä tästä hajaantunut.

Mutta silloin ne, joiden ammattina oli valehtelevinen, alkoivat työnsä.

Se, jonka ammattina oli puhua valetta, saarnasi sitä tempeleissä, pelotellen kauheilla, ihmeellisillä kidutuksilla, joita muka orjat kuoltuansa saisivat, elleivät herrojensa armoihin suostuisi.

Mutta orjat hymyilivät tälle. He tiesivät, että kauheampaa helvettiä heille ei voi sattua kuin heillä on herroiltansa.

Vaan se, jonka ammattina oli kirjoittaa valetta, ajatteli itseksensä:

“Ei, tuo ei kelpaa, mitä tähän saakka on tehty heitä hajottaakseen. Kun heitä kokonaisuudessaan alustaa, lujittuvat he vaan yhä tiukempaan. Ei, täytyy keksiä keino, joka tepsii.” Ja hän naputteli sormillaan toimituspöytänsä ääressä.

Seuraavana päivänä oli lehdessä, jota hän toimitti, hänen keksimänsä valheellinen uutinen isolla otsikolla:

“Suuria paljastuksia. Kavalluksia tehty. Lakkolaisia vedetty nenästä. Johtajat syylliset!”

Ja sen alla oli keinokas hyökkäys lakon johtajiin. Siinä kerrottiin kuinka lakko alettiin kiihotuksesta muka ja kuinka muka johtajat täyttivät taskunsa lakkolaisorjien varoilla.

Se oli pirullinen uutinen, jonka kaiken siveellisen tarmonsaa menettänyt ammattivalehtelija, kiiltävästä, keltaisesta, helisevästä, sanomalehden kautta lähetti maailmalle. Kun siinä vielä muka vedottiin "kansan" parhaaseen etuun ja ottiin olevinaan muka suosiollisia orjien vaatimuksille, oli uutisen vaikutus vielä suurempi.

Se oli odottamaton hyökkäys. Joukossa, jonka luonteeseen epäily jo syntyjään oli juurtunut, sai se aikaan hajaannusta. Orjien järjestö ei ollut vielä ehtinyt kasvattaa jäseniään moisia hyökkäyksiä torjumaan.

Ja sitäpaitsi, se tuli niin äkkiä, juuri kuin menestyksen toiveet olivat suurimmat. Kuka olisi luullut petosta piilevän komeilla kirjaimilla painetussa uutisessa, kun sen laatija oli vielä heimoverta orjien kanssa.

Syntyi hämminki, hajaannus.

"Hirteen!" huusi joukko, väärän ilmiannon huumaamana.

"Hirteen!" kirkui ammattivalehtelija pöntössään ja "hirteen!" lauloi valehtelija painetun sanan kautta.

Ja pienet, raukat kahleorjat, joita luonto älyä jakaessaan oli hylkinyt, häärasivät ja puuhasivat välittäjinä ja vakoojina.

Ja ne orjat, joiden ammattina oli välittää ruokaa orjakasarmeihin, liittoutuivat, pyhä kansallinen ja uskonnollinen innostus sydämissään ja huulillaan, muka puolustamaan tuota kansaa, jota oli noin hirveästi petetty.

Orjat, joiden ammattina oli asioiden vääristely, sieppasivat lakikirjat kainaloonsa ja ympäri kulkien kehoittivat suuttuneita orjia tyyntymään ja kaivantoihin palaamaan.

Ammattivalehtelija pöntössään jylysti ennen kuulumatonta tulta ja voimaa.

Valehtelija toimituspöydän takana toimi edelleen hiljaa, väsymättä, silmissään kangastus keltaisesta helisevästä. Kuorossa häneen yhtyivät toiset ammattivalehtelijat, samoin kilisevä keltainen silmissään.

Järkeä koetti huutaa orjien etua todella silmällä pitävä sanomalehdistö. Mutta sen ääni alussa hukkuu yleisessä sekasorrossa.

Tarkoitus oli saavutettu. Joukossa oli tapahtunut hajannus. Hoitsivat orjien omistajat.

Hoitsi hämää kätyrijoukko. Keltaista, helisevää olivat he saaneet.

Orjat kaivantoihin jälleen palasivat yhä synkempi ilme synkissä silmissään. Riittäisiä ja toraisia he olivat. Eivät uskoneet enään järjestöön eivätkä mihinkään. Kun heille jotakin puhui kirosivat he ja sadattelivat koko maailmaa.

Eikä ihmekään! Olivathan he toivoneet, toivoneet lyhempää orjuuspäivää, enemmään leipää itselleen ja lapsilleen, enemmän lämmintä, enemmän valoa. Kun se toivo petti, kävivät he synkiksi ja katkeriksi, huomaamatta, että heidän sitkeytensä ei ollut, ollut vielääkään tarpeeksi suuri.

Jälestäpäin saatiin tietoa kenenkä ansiosta orjien laho hajosi. Saatiin tietää mitkä vaikuttimet ammattivalehtelijan painetun sanan kautta, saattoivat pimennystyötä tekemään. Nehän olivat pyöreät, keltaiset, helisevät. . .

Mutta järjestö oli joka tapauksessa heikontunut. Kestäisi taasen ajan siivillään halkoa ijankaikkisuutta ennenkuin orjat uudelleen voimansa kokoaisivat.

Mutta orjajoukko oli saanut sysäyksen. Se oli hävinnyt voidakseen kerran voittoa.

Kaivantojen konehuoneiden savutorneista nousee taasen mustaa, pilviä muodostavaa sauhua ja kaivantopillien puhallukset halkovat sumuista, harmaata ilmaa.

Mutta ne orjuustoverit, jotka luonto järjen puolesta jätti köyhiksi, entäs ne? Ne, jotka alun pitäen vastustivat kaikenlaista järjestymistä. Ne, jotka orjien järjestyttyä herroillensa viestin veivät. Ne, jotka toimivat hiljaa tarvittaessa, jotka urkkivat ja välittivät. Ne, joiden ansiona oli järjestön hajoominen suureksi osaksi. Ne, jotka nyt lakon tehneiden orjien rinnalla kaivannoista aarteita etsivät — — —

Vaikkakaan perinpohjin ajatellen se ei ollut heidän syynsä mitä he tekivät, sillä olivathan ne olleet lapsipuolen asemassa kun luonto järkeä jakoi. Mutta siitä huolimatta, olkoot he siitä hetkestä, jona orjuustoverinsa pettivät, kirotut, inhotut, syljetyt ja poljetut aina siihen hetkeen saakka, jona tekonsa tunnustavat ja orjuustovereiltaan anteeksi anovat. Senratkoon heitä jokainen

rehellisen orjan ja orjattaren kirous polttavana ja vapisuttavana. Jos he ikinä onnea, hyvinvointia löytävät, olkoon heidän omatuntonsa heille helvettiinä, muistuttamassa, mitenkä he onnesta ja hyvinvoinnista ovat oikeudetut osaaottamaan. Jos he joutuvat suurempaan kurjuuteen, piinatkoon heitä heidän omatuntonsa, muistuttamalla heille heidän omaa osaansa kurjuuden pysyttämässä. Kuolkoott he kunniaattomina, valapattoisina. Unhoitukoon heidän hautansa ja kasvakoott orjantappuroita ja ohdakkeita. Ja kirotkoott jokainen rehellinen olio petturin muistoa.

Martin Mattila.

V. Vallgren

''Uni''